

СВЕЩЕНО ПРЕДАНИЕ

Божествената истина се открива като преизобилен и непресъхващ божествен живот, който се дарува на вяращите чрез Светия Дух в Църквата. Оттук Священото Предание се отъждествява с благодатното действие на Светия Дух, Който открива на всички онези, които са в общение с Бога, Истината и живота в съгласие с него. Преданието не може да се преживее без Светия Дух, Който прави верните общност в Христос. По думите на Хомяков „нито отделният човек, нито множеството от индивиди в Църквата пазят Преданието, нито пък пишат Священото Писание, а Духът Божий, Който живее в цялото Тяло на Църквата”²⁹. Животът на Църквата не се свързва само със „словото”, записано в Писанието, а преди всичко с Духа на истината, със същия онзи Дух, Който е говорил чрез пророците, ръководил е апостолите, просветлил е евангелистите и Който пребивава в Църквата, водейки към разбиране и изпълнение на Божия замисъл за света.

Църквата – съкровищница на Преданието

Благодатната съкровищница на Священото Предание е Църквата Божия. Св. Филарет, митрополит на Москва, е казал, че „всички верни, съединени чрез Священото Предание на вярата, всички те заедно и успешно биват съзиждани от Бога в една Църква, която е истинската съкровищница на Священото Предание, или, по думите на св. апостол Павел, всички са *църква на живия Бог, стълб и крепело на истината* (1 Тим. 3.-15)”³⁰.

Священото Предание на Църквата се отъждествява с учението на Господ Христос, което Той е завещал на Своите ученици, и затова то се приравнява с апостолското Предание. За това свидетелства апостол Павел, като съветва вяращите в Солун: *дръжете преданията, които научихте било чрез наше слово, било чрез наше послание* (2 Сол. 2:15). От самото начало Църквата е напътствала верните да останат в учението на апостолите и така е запазена непроменливостта на Священото Предание, а с това — и верността към Господ Исус Христос. Същностен белег на Преданието е и вярното следване на Христос в Църквата чрез всички поколения до свършека на света. Затова и Священото Предание е неизменно.

На български език цитатът е преведен от руски от Красен Станчев по следния начин: „В Църквата не лицата и не множеството лица пазят Преданието и пишат Писанието, това прави Духът Божи, живеещ в църковната съвкупност”. — Вж. Руският религиозен ренесанс на XIX век. Т. 1. С., 1995, 103. — *Бел. ред.* защото неговото съдържание се създава от Господ Исус Христос, Който е същият вчера, и днес, и вовеки (Евр. 13:8).

Съдържание на Священото Предание

Според св. Иринея Лионски апостолското Предание обхваща Христос, т. е. Църквата и всичко в нея: епископите, Евхаристията и Кръщението, правата и истинска вяра, даровете на Светия Дух, църковния и богослужебния ред и организация³¹, с други думи — целокупния християнски живот. По подобен начин за съдържанието на Преданието говори и св. Атанасий Велики. Той има предвид „Преданието, което Господ ни е дал, което апостолите са проповядвали, а отците са запазили”³². Така Священото Предание обхваща всичко, което ни е

предадено от самия Христос, учението на апостолите и вярата на Църквата. Св. Василий Велики казва, че „от догматите и проповедите, които Църквата пази, някои имаме от записаните учения, а някои произхождат от апостолското Предание, което ни е предадено в тайнствата. И двете — и записаното, и незаписаното Предание — имат еднаква сила в делата на благочестието”³³. Св. Василий постоянно свързва Свещеното Предание и богослужебния живот. Според него Преданието освен литургичното изповядване на вярата в Света Троица включва и нуждата от знака на кръста в обряда на приемането на катихумените, положението при молитвата — обръщането на Изток, отричането от сатаната и неговата власт, трикратното потапяне при Кръщението, стоенето по време на неделното богослужение, епиклезата в Евхаристията, благославянето на водата и елея³⁴ и др.

Литургичният живот — вярност към Преданието

Непрекъсваемостта на Преданието се осъществява преди всичко в литургичния живот на Църквата. Тя свидетелства за истината не според паметта на човеците, а по живия опит от непрестанното присъствие на Светия Дух. Постоянността на това преживяване се обяснява с верността към Свещеното Предание, което не е само вярност към историческия Христос, а към Христос, Който ще дойде в края на историята. Верността към Преданието е на първо място вярност към новия живот в Христос, който е предаден чрез Светия Дух на апостолите, след това на епископите, презвитерите, дяконите и на всички верни. Светият Дух въвежда верните не само във времето на историческия Христос и във времето на първата Църква, а преди всичко — в Бъдещия век, показвайки Христос като Цар.

Това и такова преживяване на Христос е възможно в Евхаристията и в другите свети тайнства, където виждаме света преобразен, виждаме го такъв, какъвто ще бъде в Божието Царство.

Да бъдеш последователен по отношение на Преданието означава да следваш Христовото обещание за Бъдещото Царство, за което ни напомня и апостол Павел, когато казва, че *тук нямаме постоянен град, но бъдещия търсим (Евр. 13:14)*³⁵. Тази последователност към Преданието се отразява преди всичко във верността към Истината, която ще се открие при Второто Христово пришествие. В този век нашите духовни очи са замъглени от сянката на историческите събития и затова ние виждаме Истината непълно, т. е. виждаме я *смътно като през огледало (1 Кор. 13:12)*. Да живееш с Преданието означава да се вглеждаш като пророците в Бъдещия век, а не да бъдеш магически прикован към миналото. Верността към Преданието не трябва да се свежда само до формално подражаване на отминали събития от живота на Църквата. Обръщането към миналото и носталгията по миналото „вкамениява” живота на Църквата и превръща живото Предание в консервативна традиция или в свещена археология. Това обаче не означава, че животът по Преданието трябва да се отъждествява с бягство от историята и от този свят, защото животът в Църквата винаги се развива в конкретно историческо време и пространство.

Верността към Преданието — вярност към новия живот

Смисъла на Преданието най-добре показват Христовите думи към апостолите, че те живеят в света, но не са *от* този свят (срв. *Йоан. 15:19*). Тези думи могат напълно да се приложат към Църквата като носител на апостолското Предание във всички времена. Да живееш според Преданието означава не само да бъдеш свободен от всяка форма на поробеност от миналото,

но и да бъдеш свободен от всички ограничения на сегашния живот. Мисията на Църквата в света се състои в това да отвори пред хората нови хоризонти, да ги изведе „от безсмислието на светските събития” и да въведе в радостта на новия живот, в който Христос е въвел верните със Своето Възкресение. Това е възможно най-вече заради пророческото и освобождаващо действие на Светия Дух, защото Той прави хората участници на Царството Божие и жители на новото небе и новата земя (срв. *2 Петр. 3:13*). Библейското Предание винаги е свързвало това действие на Светия Дух с осъществяването на последните събития на Божията икономия в историята, с идването на есхатона в този свят и с влизането на света в Божието Царство (срв. *Деян. 2:1; Иомл. 3:1*). Предвкушането на тези събития и идването на Божието Царство верните имат в светата Евхаристия, в която се осъществяват срещата и общението на Бога и хората. Това е съдържанието на Преданието, с което Църквата е живяла в апостолско време, с което живее днес и с което ще живее в Бъдещия век.

От всичко казано следва, че Свещеното Предание не е човешка традиция, нито повтаряне на обичаи, нито пък просто човешки спомен, което потвърждава факта, че не всичко, което е в Църквата, произхожда от апостолски времена. Това не означава, че на апостолите нещо им е било неизвестно, а че, според нуждите на верните в различни времена, конкретна форма на Преданието достига повече изразителна. Днес обаче Църквата не познава истината по-малко или по по-различен начин, а така, както я е познавала в древност. Истината на Божественото Откровение не зависи от времето и тя е винаги една и съща и неизменна, а самото Предание е непрестанното живеене в тази Истина.